

REVUE

v

BARTJE ¹⁾ VAN ANNE DE VRIES IS EEN kinderroman. Hij is niet de eerste in onze literatuur en zeker niet de-eerste-de-beste. De kinderroman is een product van den nieuwen tijd. Zijn ontstaan en bestaan zal wel verband houden met de verdieping der studie van de kinderziel, met wat men met een vakterm genoemd heeft: de experimenteële kinderpsychologie. We kennen „Boefje” van Brusse, „Droomkoninkje” van Heyermans, „Jaapje” van Van Looy, „Merijntje” van De Jong, allemaal boeken voor groo-teren over kinderen. Er bestaat ook een „Bartje,” een Vlaamsch boekje van Juliaan Terstraets, dat ons het wezen en den groei eener kinderziel tracht te doen kennen. Mevrouw Boudier—Bakker gaf in haar be-kenen en terecht geprezen schetsenbundel „Kinderen,” de teekening van het kinderleven, ook die van het groote kind. Top Naeff schreef haar „Schoolidyllen,” een echt meisjesboek en nog andere verhalen, waarin het oudere kind de aandacht boeit.

De vaardige pen van Cissy van Marxveld gaf eveneens het boek van en voor het groote kind. „Stans van de vijfjarige” door Diet Kramer is één van de beste jeugdboeken der laatste jaren. Voor kinderen schreef o.m. Van de Hulst zijn voortreffelijk werk en iedereen kent Jaap Holm, Niek, Gerdientje en Rosemarijntje, om maar niet meer te noemen: levensechte kleine menschen. Zoodat we kunnen constateeren, dat het kind in den laatsten tijd wel is waargenomen en verfilmd. Want het boek, dat het kind uitbeeldt, moet uiteraard een reeks levensacties geven in opvolgende gebeurtenissen. Niet alleen, omdat het kind zelf een bewogen leven heeft, maar doordat zijn aandacht ook verspringt, een karakteristiek verschijnsel, misschien ook een reactie op de hooge eischen, die de school stelt aan zijn concentratievermogen.

„Bartje” heeft dus wel gezelschap — staat er niet als een eenling tusschen de romans, waarin de groote menschen zoo vaak hun spelletjes spelen.

„Bartje” is beoordeeld door deskundigen, die met gezag kunnen spreken over het beeldende boek. De radio heeft het werk geprezen en de recensies hebben het geroemd als één der beste, die verschenen zijn. Men wil er zelfs alle Merijntjes voor missen en alle Droomkoninkjes er bij. De veelbelovende auteur heeft eer van zijn werk. En hij verdient den lof. Want „Bartje” is literatuur. Het is een verfrissching dit boek te lezen, omdat het geheel gedragen wordt door de waarheid en op zijn beurt de waarheid zelf draagt.

Compositie, stijl, teekening van het reële leven, gesprekvorm, het is alles in orde. Het beantwoordt aan hooge eischen. Het is daarom als literair werk verantwoord.

Bartje is een wezenlijk kind, dat den ontwikkelingsgang van pork tot schooljoch meemaakt en dat als groot kind straks zijn wereld ingaat. Deze ontwikkelingsgang wordt verklaard door de omstandigheden.

Het gaat altijd om Bartje en als Bartje bij vader is of bij moeder, bij Gert of bij Arie of Lammechien, bij Cor of Opoe Tjobbe, bij wien of wie ook, Bartje staat in 't volle licht.

Deze kinderroman nadert wel heel dicht de humoristisch-realistische literatuur, zooals Dickens die schreef, zonder het sensationeële, dat we bij dezen auteur dikwijls vinden. Hij is meer gemoedelijk-sober,

¹⁾ Uitgave van G. F. Callenbach, Nijkerk.

maar we merken wel, dat Anne de Vries het leven scherp heeft waargenomen en dat hij het scherp kan teekenen. En vooral, dat hij het kind begrijpt, ook in zijn critiek op de groote menschen. Er zijn deelen, die bijzonder goed geslaagd zijn.

Bartjes broer, Arie, de stotteraar, met zijn verdriet, zijn gevoel van minderwaardigheid vanwege zijn spraakgebrek en met zijn naieve vreugd, als hij meent dit gebrek overwonnen te hebben. — Lammechien, de zuster, die het juffie speelt als ze uit haar dienst thuis komt op den vrijen avond, met haar stereotiep: Laat mij maar loopen! en als ze in de keuken van haar mevrouw aan Bartje den indruk geeft, dat zij ook wat in de melk te brokkelen heeft, en dezelfde Lammechien aan 't eind van het verhaal, als ze voor goed thuis is gekomen, en ondanks haar toestand door de tweede moeder wordt beschermd.

Sikko, het boerenzoontje, dat zich voelt tegenover de arbeiderskinderen en dat jaloezie en wraakgevoelens opwekt door zijn gevoeden standtrots — de meester, die zich blameert door den Bijbel te citeeren bij alle mogelijke schoolvoorvalletjes, een praatjesmaker, dien je graag op z'n nummer zou zetten.

Opoe Tjobbe, die zulke vrome vragen kon doen aan kinderen, waarvan ze een beetje gingen blozen, maar die de liefde der kinderen wist te winnen en die van de groo-teren eveneens.

Wapse, de boer, die een vader beweegt zijn kinderen van de school te halen, omdat hij, het bestuurslid van een andere school (een griffermeerde nogal), den hoofdmeester beloofd heeft, het benauwende leerlingen-aantal wat op te voeren — en nog zooveel andere figuren komen allemaal zuiver uit in het verhaal. Er schijnen daar in 't Noorden praktijken te bestaan, die allesbehalve door den beugel kunnen. Op 't eerste gezicht lijkt het wat overdreven voorgesteld, maar bij onderzoek bleek me, dat de auteur hier inderdaad de werkelijkheid beschreef. En zijn critische stand tegenover deze werkelijkheid maakt het boek waar.

Ook is uitnemend weergegeven de projectie van het Bijbelverhaal op de omgeving van het kind. De geschiedenis van den verloren zoon is voor Bartje in Drente gebeurd en die ondeugende jongen vertrok met „het deel des goeds, dat het toekwam,” naar Assen. Volkomen in overeenstemming met de waarheid. Zóó ziet het kind vaak het verhaal: het is voor hem de wezenlijkheid vlak bij de plaatsen, waar het leeft.

Fijne humor sprankelt door de zinnen.

„Bartje krijgt slaap in zijn rechterbeen, daar wordt hij wakker van.”

„Bartje heeft het toch niet zoo mis gehad; het lijkt (na de begrafenis van zijn moeder) of de dood begraven is.”

Het is wel een droef gebeuren, als vader aangeschoten thuiskomt, laat in den avond, na een hevig onweer. Hij komt van de herberg, waar beslist is, dat ze kunnen blijven wonen. Vaders houding bij de thuiskomst is komisch-tragisch beschreven.

Ook die Cor is zoo goed geteekend, Lammechiens vrijer, die wel aan haar vader vast werk kan bezorgen. 't Blijkt grootspraak, die niets om 't lijf heeft, en de gevolgen er van zijn erg genoeg, want daardoor komt de familie in de Langejammer te wonen, een buurt, die men 't allerlaatst zou kiezen.

Ik kan op verschillende onderdeelen niet breed ingaan, maar wil toch nog een paar critische opmerkingen maken.

Eerst deze, dat de auteur, bewust of onbewust, te veel

Vele bloemekens der dalen
Oopen zich voor de uchtendstralen.
Eéne volgt de zon altijd,
Laat de zonnebloem u leeren:
Hoor niet enkel 't woord des Heeren,
Zorg, dat gij gehoorzaam zijt.

de leiding heeft bij Bartjes denken en spreken. Daardoor krijgt Bartje iets eigenwijs en soms iets onnatuurlijks. Het is dan niet meer het kind, maar het kind, gecorrigeerd door den schrijver, soms zelfs zijn spreektrumpet.

Zoo b.v. als Bartje denkt over het vloeken en aan zijn gedachte voortspint tot er een complex ontstaat, dat ik me moeilijk in den kindergeest denken kan. Dan mengt zich de gedachte van den auteur met die van het kind. De conclusie is dan ook onkinderlijk: „Da's gek, vloeken is slecht en toch moet je voor vader eerbied hebben als hij het doet. Het klinkt zoo geweldig als een onweer.”

Dat Bartje zegt: „Ik ben zoo moe als een hond. En morgen is 't weer vroeg dag” kan er mee door, omdat dit citaat is. Stereotiepe volksuitdrukkingen, vaak echt humoristische, worden dikwijls door de kinderen van de ouders overgenomen en geven dan aan de spreektaal hun typisch effect.

„Doe zo als ie zeggen, dan lieg je niet.”

„As is verbrande turf. As komt bij de molen te pas.”

„Alles met mate, zee de koopman en toen sloeg hij zijn wief met de ellestok.”

Ook, als Bartje de natuur ziet en de schrijver haar dan teekent, laat hij Bartje niet met eigen oogen kijken, een fout, die hetzelfde karakter heeft als die andere, die de taal raakt.

Het is mooi gezegd: „De oneindigheid is ook in de oogen van het popje,” maar al zegt Bartje dit niet, omdat hij het niet kan, de auteur helpt een handje om hem iets dergelijks te doen denken. Ik geloof, dat hier het kind losgelaten is en de fijne pen van Anne de Vries zich laat gaan. Ook de toekomstdroom van Bartje lijkt me te onwerkelijk, als hij dien ontwikkelt uit de gedachte(?): „Het leven draait om jou. Het leven moet je dienen.”

De taal van het boek is een mengsel van algemeen beschaafd en dialect, en het komt me voor, dat de schrijver, die toch het dialect goed kent, nogal eens de klanken van dit laatste heeft vervangen door die der algemeene taal, ook als 't niet mocht.

Een jeugdboek is Bartje niet. 't Is voor ouderen. Als de schrijver het ook voor de rijpere jeugd had willen bestemmen, had hij sommige deelen weg moeten laten. Dit had best gekund, zonder schade voor 't geheel.

Er is in 't algemeen plaats voor de vraag, of tegenwoordig niet te veel wordt geofferd aan de realiteit. Men reikt een boek aan het publiek en al stoot het nu niet bepaald, zou toch door te verzwijgen, wat in het leven geen onderwerp voor elk gesprek kan zijn, al een grootere levenskring bereikt worden. En ik geloof, dat de waarde voor het leven zelf er bij winnen kan.

A. L. v. H.

GEDACHTE

Wanneer er sprake is van waarheid spreken, behooren wij zonder twijfel tot hen, die het voor het recht van de waarheid opnemen. Maar zegt iemand ons de waarheid in betrekking tot ons verkeerd gedrag, dan wijzen wij zulk een woord licht af, misschien zelfs met verontwaardiging of boosheid. En dan eerst blijkt of wij werkelijk de waarheid liefhebben en ons verblijden over haar zegepraal. Vooral bedroevend is, als wij ons geroepen voelen anderen, die op een verkeerden weg zijn, de waarheid te zeggen, verwachtende, dat zij zich gewillig aan ons vermaan zullen onderwerpen, terwijl wij onszelf in een overeenkomstig geval ontoegankelijk betoonen. De Heer geve ons allen meer liefde voor de waarheid, ook als zij als een fel licht dingen in ons hart en leven openbaart, die verkeerd zijn. Alleen door middel van de waarheid, zooals wij haar bezitten in Gods Woord, kunnen wij geheiligd worden. Hoe meer de waarheid de overwinning op ons behaalt, des te gelukkiger zijn wij en te eerder zullen wij anderen tot een licht zijn.

TER BEVORDERING VAN BIJBELKENNIS

MUUR - SLANG

Wie een muur doorbreekt, een slang zal hem bijten.

Prediker 10 : 8.

DE MUREN IN PALESTINA WAREN IN DEN REGEL niet van zulk een hechte constructie, als wij die kennen.

De muren van de gewone boerenwoningen waren niet zelden slechts van kleiklumpen opgetrokken. Het was zeer wel mogelijk, met een scherp voorwerp door zulk een muur heen te snijden, den muur te doorgraven.

Daarnaast had men muren van rotsblokken opgetrokken. Zulke vond men bij de huizen, maar gaarne had men die ook bij de muren om de wijngaarden.

Bij die muren gebruikte men geen bindmiddel. De steenen werden slechts op elkaar gestapeld, en dan liefst zoo los, dat zij bij de minste aanraking naar beneden stortten.

Wie zulk een muur over wilde klimmen, liep alle kans, door de steenen bedolven te worden; in ieder geval verraadde het lawaai van de neerstortende steenmassa zijn aanwezigheid.

In zulke muren bleven overal gaten en holen open, een zeer geliefde verblijfplaats voor allerlei slangen.

Wie begon met zulk een muur weg te breken, moest rekening houden met de aanwezigheid, in verborgen hoeken, van dit boos geierte.

MET DE CHRISTEN-STUDENTEN IN BAZEL

DE EERSTE DAGEN VAN SEPTEMBER riepen de Wereld Federatie van Christen Studenten Vereenigingen en de Internationale Zendingraad in Bazel een Studenten Zendingconferentie bijeen. Ruim driehonderd studenten en andere belangstellenden uit 27 landen gaven aan den oproep gehoor.

Het was een verblijdende aanblik, op den historischen bodem van den Münsterhof, waar eenmaal het Concilie van Bazel vergaderde en dat sindsdien een centrum van Zwitsersch Protestantisme is geweest, zooveel vertegenwoordigers van verschillende volken, rassen en talen verzameld te zien. En bijzonder verheugend was het, dat al deze studeerende menschen uit alle werelddelen waren bijeengekomen om te spreken over de Zending.

Er heeft tusschen de Christen Studenten Beweging en de Zending altijd een nauw verband bestaan. De oorsprong van de Wereld Federatie, waaraan voor altijd de naam van Dr John Mott is verbonden, is feitelijk terug te voeren tot de „Student Volunteer Movement for Foreign Missions,” de vrijwilligers Zendingsbeweging, die sedert 1886 reeds ver over de tienduizend leden naar het Zendingveld heeft uitgezonden.

Het mag dan ook in zekeren zin merkwaardig heeten, dat een Studenten Zendingconferentie als deze nooit gehouden was, en dat het nu feitelijk de eerste maal was, dat de academische jeugd in een speciale conferentie voor de actueele Zendingproblemen werd gesteld.

Juist in dezen tijd was dit bijzonder noodig. De romantische periode in de Zending is voorgoed voorbij. Op velerlei gebied wordt thans een bittere strijd gestreden.

Zending is thans niet meer eenvoudig het brengen van het Evangelie naar heidensche volken. Zending is